

Т. В. Степанова

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри адміністративного та господарського права

ПРО ДОЦІЛЬНІСТЬ КОДИФІКАЦІЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ СТРАХОВОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

Вітчизняний законодавець визначає страхування як вид правовідносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів (ст. 1 Закону України «Про страхування»).

Слід зауважити, що на даний час в Україні діє велика кількість нормативно-правових актів різного рівня, що регулюють страхову сферу. Особливістю даної сфери є те, що більшість нормативних актів — законодавчі. Проте наявність такої великої кількості нормативних актів не можна визнати позитивною рисою правового регулювання страхової сфери.

В теорії страхового права виділяють декілька відносно великих галузей страхування: особисте, майнове, соціальне страхування, страхування відповідальності та страхування економічних ризиків. Хоча більшість видів страхування є в Україні добровільними, однак близько 40 видів є обов'язковими, а тому регулюються відповідними нормативно-правовими актами.

Так, соціальне страхування в Україні регулюють Закон України «Про страхування», Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, закони «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове

державне соціальне страхування», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням», «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», «Про пенсійне забезпечення», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» та інші законодавчі акти. Крім того, вказану сферу регулюють Положення про Державний реєстр загальнообов'язкового державного соціального страхування, затверджене постановою Пенсійного фонду України № 22-1 від 08.10.2010 р., Порядок взяття на облік та зняття з обліку в органах Пенсійного фонду України платників єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затверджений постановою Пенсійного фонду України № 22-6 від 27.09.2010 р., та значна кількість інших підзаконних актів.

Аналізуючи законодавче регулювання страхування відповідальності, також спостерігаємо велику кількість нормативних актів: Віденська конвенція про цивільну відповідальність за ядерну шкоду, закони «Про страхування», «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів», Порядок і правила проведення обов'язкового страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2002 р. № 733, Порядок і правила проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 29 березня 2002 р. № 402, Порядок і правила проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежо-

вибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного і санітарно-епідеміологічного характеру, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2002 р. № 1788, та багатьма іншими нормативно-правовими актами.

У майновому страхуванні законодавець встановлює правила для страхування об'єктів космічної діяльності, ліній електропередач та перетворюючого обладнання передавачів електроенергії від пошкодження внаслідок впливу стихійних лих або техногенних катастроф та від протиправних дій третіх осіб, страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування, а також майна, переданого у концесію, майнових ризиків за угодою про розподіл продукції у випадках, передбачених Законом України «Про угоди про розподіл продукції», та ризиків при промисловій розробці родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України «Про нафту і газ», та деякі інші.

Дещо простіша ситуація в особистому страхуванні та страхуванні економічних ризиків, оскільки більшість їх видів є добровільними. Проте і в даному випадку законодавець встановлює основні «правила гри». Крім того, деякі види добровільного страхування також регулюються на законодавчому рівні у зв'язку з їх підвищеною значущістю (яскравим прикладом є Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення»).

Не тільки пересічному громадянину, але й юристу-фахівцю непросто мати відповідне уявлення про вітчизняне страхове поле. Це значно знижує можливості розвитку страхового ринку, обмежує можливості його учасників.

У зв'язку з цим доречною представляється кодифікація вказаних та деяких інших нормативних актів у відповідні розділи Страхового кодексу України. Тим паче, що за аналізом вказаних законодавчих актів спостерігаються численні повторювання, а іноді — і колізії, які були б автоматично усунені у разі прийняття одного кодифікованого акта з цього питання.